

Jaarverslag Vereniging Vrienden van de Grote of St.-Bavokerk 2023

In dit jaarverslag blikken we terug op het afgelopen jaar endoen verslag van alle werkzaamheden en activiteiten.

Bestuurssamenstelling

Het bestuur telde begin 2023 vijf leden: Henk Kaan, voorzitter, Suzie Oppeneer secretaris, Maarten Franse penningmeester, Anton Pauw en Chris Sipman algemeen bestuurslid. Dit is volgens de reglementen het minimum aantal bestuursleden. Het bestuur wilde graag een opvolger voor Jacob Verloop (penningmeester), hij is eind 2022 gestopt in verband met zijn verhuizing naar Arnhem. Jaap van der Bijl werd in een extra algemene ledenvergadering op 27 september benoemd tot penningmeester, naast Maarten Franse.

Marjan van Houten is na haar aftreden als secretaris in mei 2022, ruim een jaar aangebleven als notulist. Inmiddels is voor haar een opvolger gevonden: Koen Vermeij.

Afgelopen jaar heeft het bestuur zes maal vergaderd.

Aantal leden, stand van zaken

Het aantal leden is in 2023 stabiel gebleven, aan het einde van het jaar waren er 1380 leden. Er zijn bijna 100 nieuwe leden ingeschreven, maar ook evenzoveel uitgeschreven met uiteenlopende redenen. De ambitie is om het aantal leden boven de 1400 te laten stijgen. Dit gebeurt onder andere door ook aan niet-leden nieuwsbrieven te versturen en evenementen te organiseren om daarmee de pracht van de kerk te laten zien en hen hopelijk zo aan de vereniging te binden. In aanloop naar en tijdens het Bavoweekend was er dan ook een duidelijke piek in de aanmeldingen. Ook in de eerste maanden na het lanceren van de website was er een duidelijke groei te zien.

Bijeenkomsten leden

De algemene ledenvergadering vond plaats op 19 april 2023 in Teylers Museum. De extra ledenvergadering in verband met de benoeming van Jaap van der Bijl vond plaats op 27 september. Hier werd ook besloten om de jaarlijkse contributie te verhogen naar € 17,50.

De Vriendenavond op 9 juni werd bezocht door ongeveer 140 leden. Annemieke Heuft vertelde over het kleurenonderzoek van het Müller-orgel aan de hand van vele dia's. Anton Pauw liet het kleurenpalet van het orgel horen door het spelen van eigen bewerkingen over het lied "Erneure mich o ewigs Licht".

Penny Sandford werd tijdens de vriendenavond tot erelid benoemd en kreeg het bijbehorende speldje door de voorzitter uitgereikt. Penny is gedurende 12 jaar bestuurslid, algemeen bestuurslid en ook vicevoorzitter geweest. Daarnaast was zij gedurende deze periode voorzitter van de rondleiders.

Werkgroepen

- Rondleidingen

In 2023 is het aantal rondleidingen weer terug op het oude niveau van voor Corona gekomen.

De vraag is het laatste jaar weer toegenomen en er werd vaker een beroep gedaan op de rondleiders, soms op het laatste moment. Ook scholen kwamen onze kerk weer bezoeken. De coördinatoren Onno Kramer en Antoinette Dijt hebben het initiatief genomen om met alle rondleiders te praten over hun rondleiderschap, de vergaderingen etc. Dat waren goede gesprekken en op grond daarvan zijn een aantal veranderingen voorgesteld: er komt een nieuwsbrief voor de rondleiders, geen vergaderingen meer maar wel bijeenkomsten en er wordt komend jaar een bijscholing georganiseerd.

De vergrijzing onder de rondleiders neemt toe, dit is een punt van zorg en aandacht. Dat heeft er ook toe geleid dat de functie 'rondleider-in-ruste' is gecreëerd: een drietal rondleiders wordt na vele jaren trouwe dienst op eigen verzoek niet meer standaard ingeroosterd voor rondleidingen maar maakt nog wel deel uit van de groep. Dit zijn Jaap Stelling, Timen Lalkens en Sip Vermeij. Twee rondleiders, Koen Vermeij en Jacques van der Meer hebben aangegeven te stoppen.

Er waren dit jaar jubilarissen: Aad Peters (35 jaar), Henny Polhuis en Timen Lalkens (25 jaar), Dick Dijkstra, Edith van Bruggen, Jacques van der Meer en Jaap Stelling (20 jaar). Zij zijn op de jaarlijkse Kerstborrel in de bloemetjes gezet.

Dit alles maakt dat er behoefte is aan nieuwe rondleiders, met name ook voor de toren. Gelukkig heeft Jan Vos van Marken dit jaar zijn opleiding afgerond en de rondleiderspenning omgehangen gekregen en daarnaast is Frank van Dooren rondleider-in-opleiding geworden. Een oproep voor nieuwe rondleiders in de Bavokroniek heeft enkele kandidaten opgeleverd. Allround rondleider word je niet zomaar, de Commissie Nieuwe Rondleiders heeft daarvoor een leertraject opgezet dat een maand of negen in beslag neemt. Zelfstudie en veel meelopen met rondleidingen gaan daarbij hand in hand. Voor het rondleiden naar uitsluitend de hoge zolders en de toren wordt een korter opleidingstraject bedacht.

Voor zaterdag 1 juli en 15 juli hadden zich ruim 50 nieuwe leden (incl. introducé) aangemeld voor de bijzondere rondleidingen (bij-ruimten en de lage zolders). Deze rondleidingen zijn altijd een groot succes.

Voor het rondleiden van grote groepen schoolkinderen hebben de rondleiders een carrousel bedacht. Daarbij staan vijf rondleiders bij verschillende interessante objecten in de kerk en de kinderen komen in groepjes langs alle rondleiders. Elke keer horen de kinderen in een minuut of tien wat er zo bijzonder is aan dit object, dan wordt de bel geluid en kunnen zij even bewegen, op weg naar het volgende object. Dit bevalt erg goed.

Evenals voorgaande jaren wordt er bij een aantal 'open dagen' samengewerkt met de Protestantse Gemeente Haarlem. Dit geldt voor de Open Monumentendagen, Museumnacht Kids en de Adventsdagen. De Protestantse Gemeente organiseert deze dagen, de rondleiders verzorgen op deze dagen extra rondleidingen en geven informatie aan de honderden bezoekers. Koen Vermeij bemant op deze dagen de boekenstand met door de Vrienden uitgegeven boeken en Theo van Paradijs is er ook met zijn maquette van de toren.

- Muziekwerkgroep

Jaarlijks worden er ruim 20 (orgel)concerten georganiseerd. Dit is een jarenlange traditie die past bij de doelstelling van de Vereniging: het verder uitdragen van de cultuur-historische betekenis van het gebouw door middel van het organiseren van evenementen.

Anton Pauw draagt zorg voor de invulling van alle (lunchpauze-)orgelconcerten en Rien Donkersloot voor de twee beiaardconcerten op de zondagmiddag. Zij namen zelf ook een aantal concerten voor hun rekening. Een vermeldenswaardig feit is dat zij afgelopen augustus bij een zondagmiddagconcert op het allerlaatste moment moesten invallen vanwege het uitvallen van de organist en beiaardier. Dat deden ze met verve.

Marjan van Houten heeft aangegeven te willen stoppen met de organisatie van de Bavodagen. Zij is de initiator van het zondagavondconcert en heeft vele jaren de gehele organisatie van het Bavoweekend op zich genomen. Daarvoor zijn we haar buitengewoon erkentelijk. Zij blijft gelukkig wel lid van de muziekwerkgroep.

De concerten mogen rekenen op mooie bezoekersaantallen. Bij de lunchpauzeconcerten zijn er gemiddeld 80-100 luisteraars. Het aantal bezoekers bij de zondagmiddagconcerten varieerde van 50 tot 150.

Op de Bavodag was het drukker dan voorheen. Met name het Müller-orgel en de première van de film over het orgel konden op grote belangstelling rekenen. Er was veel geïnvesteerd in de PR en het was gelukt om een artikel in het Haarlems Dagblad te plaatsen. Ook dan blijkt de meerwaarde van het up-to-date houden van de website.

Voor het concert op de zondagavond (met kamerkoor Amsemble o.l.v. Benjamin Bakker en organist Geerten van de Wetering) was voor het eerst subsidie (€ 2000) aangevraagd bij de gemeente Haarlem en ook verkregen. Er waren 200 luisteraars, waaronder ook jongeren.

Bij alle concerten zijn de vrijwilligers van de Muziekwerkgroep aanwezig om alles in goede banen te leiden. Zij zorgen voor de PR en het maken van de programma's, maar sjouwen ook met stoelen als dat nodig is. Uitbreiding van de groep zou fijn zijn, met name voor alle praktische werkzaamheden.

Sinds afgelopen jaar hangt er een beeldscherm bij de ingang waarop ook alle concerten van de Vrienden worden afgebeeld.

- Werkgroep onderhoud

De leden van deze werkgroep zijn elke donderdag aanwezig om allerlei uiteenlopende klussen te doen, zo ook in het afgelopen jaar. De werkgroep is versterkt met John Berkhout, die inmiddels volop meedraait. Onmisbare en drijvende kracht van deze groep is Chris Sipman.

Het afgelopen jaar werd naast het kleinschalige reguliere onderhoud de verlichting op de zolders verder uitgebreid, de bezoekers kunnen zo nog meer genieten van al het moois wat de kerk te bieden heeft. Op dit moment worden overal bewegingsmelders geplaatst zodat de rondleiders een bijna “schakelaar-loze” route kunnen volgen.

Er werd ook (verplaatsbare) signaleringsapparatuur voor de vleermuizen geplaatst.

- Website

De website wordt onderhouden door onze webmaster René Pel. Er zijn een aantal functionaliteiten bijgekomen, zoals een digitale nieuwsbrief voor de leden (en niet-leden), een boekenwebshop en online kaartverkoop voor concerten e.d. Het is de bedoeling om de komende jaren de mogelijkheden van de website verder uit te bouwen en de bestaande functionaliteiten verder uit te breiden.

- Vleermuiswerkgroep

De vleermuiswerkgroep heeft een subsidie van € 5440,- ontvangen van het Betrekken bij Groen Fonds van Landschap Noord-Holland. Hiermee is de vleermuismonitoring en de informatievoorziening over de ecologische functie van de kerk sterk verbeterd. In 2023 is apparatuur gekocht, deels gebouwd en uitvoerig getest. Het is nu mogelijk om 7 zones in de kerk permanent te bewaken met geluidsrecorders. Aanvullend staan twee camera's ter beschikking. Er is een pagina met informatie over het project op de site van de Vrienden geplaatst. Tijdens een kick-off meeting op 20 mei over de plannen met de subsidie, verklaarde de Noord-Hollandse Zoogdier Studiegroep de Bavo tot vleermuisvriendelijk gebouw. Diverse rondleidingen werden gegeven o.a. voor de Vleermuiswerkgroep Zuid-Kennemerland en de Stadsecoloog van de gemeente Haarlem. In 2023 werd ontdekt dat behalve gewone dwergvleermuizen ook andere soorten de kerk bezoeken, zij het mondjesmaat.

Publicaties en boekenfonds

De Bavokroniek verscheen afgelopen jaar driemaal. Daarbij was er veel aandacht voor de gerestaureerde pelikaan. Koen Vermeij en Gerrit Bosch schreven erover. Koen Vermeij heeft voor elke Bavokroniek een bijdrage geleverd, tweemaal over de pelikaan en eenmaal over de engelen in het koor.

Er is het afgelopen jaar voor gekozen om enkele rondleiders en een lid uit de begintijd aan het woord te laten. Edith Plantier nam de interviews voor haar rekening. Dit jaar zijn voor het eerst sedert een aantal jaren weer nieuwsbrieven verstuurd.

Op initiatief van de Vrienden is het prachtige boek *De Grote of St.-Bavokerk in de schilderkunst*, geschreven door Pieter Biesboer uitgekomen. In 2023 is ook de film over het Müller-orgel (gemaakt door Gerrit Bosch en Marcella Kuipers) in première gegaan. Anton Pauw laat daarin door middel van woord en spel het orgel zien en horen. De film is met veel enthousiasme ontvangen.

De boekverkoop: de meeste boeken worden verkocht in de winkel, en natuurlijk bij de boekenstand. De boekenwebshop verdient echter nog meer aandacht, nagedacht moet worden hoe we op deze manier de verkoop kunnen stimuleren.

Afgeronde, lopende en toekomstige projecten

De restauratie van de Pelikaan (door Andries Groot) is in 2023 afgerond, het resultaat is oogverblindend. Om vervuiling door de vleermuizen in de toekomst tegen te gaan heeft Chris Sipman een even vernuftige als eenvoudige oplossing bedacht en uitgevoerd: als de vleermuizen in de nachtelijke uren door de kerk gaan zwermen wordt de pelikaan beschermd door een grote paraplu op een statief.

Het kleurenonderzoek van het Müller-orgel door Annemiek Heuft is afgerond. Haar rapport zal bewerkt worden en in boekvorm worden uitgebracht in de Wetenschappelijke Bavoreeks van de Vrienden.

Het eerste verkennende (dendrochronologisch) onderzoek naar de broodbank door Hans Piena en Marta Dominguez Delmas heeft nieuwe inzichten gegeven over de oorsprong van het meubel en laat zien dat een grondige restauratie niet nodig is en dat conservering voldoende zal zijn. Er wordt gewerkt aan het eerste rapport, dat dit jaar zal verschijnen. De verwachting is dat er nog wel veel onderzoek kan worden gedaan aan de broodbank. Daarmee hopen wij inzicht te krijgen in de intrigerende historie van dit meubel.

Het kerkbestuur van de PG Haarlem heeft plannen om door middel van een permanente expositie in de koornissen (de ruimte tussen de kolommen in de kooromgang) een beeld te geven van de bouwgeschiedenis en het gebruik van de kerk door de eeuwen heen. Een project waarbij ook de Vrienden betrokken zullen worden.

Het is een wens van het bestuur om een Orgelmonografie over het Müller-orgel uit te brengen. Dit in samenwerking met de stadsorganist Anton Pauw en de Stichting Nederlandse Orgelmonografieën. De eerste verkennende gesprekken hebben plaatsgevonden.

Ten slotte

In het jaar 2025 bestaat de vereniging 50 jaar. Er wordt een werkgroep geformeerd om het 50-jarig bestaan van de vereniging invulling te geven.